

Enamorat de les Guillerries

Quan jo era jove, o si voleu, més jove que ara, als recorts que tenien una parròquia que termenejava amb un bisbat diferent del seu se'ls anomenava *carrabiners*, per trobar-se a la frontera i gaudir de «llicències ministerials» a les parròquies del bisbat veí. Això era en argot clerical, però, als encara més joves, això els sonarà a xinès o a música celestial. Jo, en canvi, per la meva condició clerical, em sento autoritzat a fer al·lusió a aquesta circumstància.

N'hi puc fer perquè jo sóc un *carrabiner*, no d'ofici o de ministeri, sí en canvi de naixença. Vaig néixer a la bonica població de Taradell, a la falda del Montseny i a quatre quilòmetres escassos de casa meva passa el límit provincial entre Barcelona i Girona. Un límit artificial, convencional i sovint absurd, que fa que dues poblacions germanes d'història i de tradició, com Taradell i Viladrau, que durant segles van pertànyer a un mateix terme senyorial i van formar una única baronia, ara l'una sigui barcelonina i l'altra gironina.

Això dels límits provincials va vinculat als meus records d'infant. El meu pare, que era un bon boletaire —«caçador de bolets» segons la parla local—, se m'havia emportat de petit, alguna de les matinals dominicals de tardor, que és quan feia la seva «cacera», a buscar bolets cap al «Camp del timonar», que era el seu lloc preferit. El «Camp del timonar» és un pla un xic solcat de torrenteres, abans ple de pins, que fou víctima de la gran socarrada del 31 de juliol de 1984, per a nosaltres «l'any del foc», el qual es troba prop del punt de coincidència dels tres municipis de Seva, Taradell i Viladrau. Doncs bé, a un extrem del «Camp del timonar» i mirant cap a la casa del Vilar-del-bosc, hi havia dues o tres fites de pedra amb els escuts de Barcelona i de Girona i la data de 1833, que marcaven el límit provincial. Ara només n'hi he sabut retrobar una i encara un xic malmesa, mans barroeres o potser alguna de les grans màquines que ja es fiquen pel bosc, l'han mig partida.

Recordo que el meu pare —seria entorn de l'any 1945— apartant les mates, em va ensenyar l'escut i la data i em va explicar que la part de ponent era de la província

de Barcelona i la de llevant de la de Girona. El bosc s'estenia ufanós a banda i banda, ens trobàvem al mig d'una vall, res indicava cap diferència o diversitat i jo no entenia el per què d'aital divisió; un xic més enllà, mentre esmorzàvem i bevíem l'aigua fresca de la font del Vilar, jo demanava ingènua-ment al meu pare si l'aigua era de Barcelona o de Girona. No recordo el que em va dir, el que sí recordo bé és que la masia del Vilar-del-bosc era de Viladrau, i per tant de Girona, i la seva masoveria o la Casa Nova del Vilar era i és de Taradell, i per tant de Barcelona, i ambdues es troben a un tirat de fona.

Deu ésser per això que sempre he tingut una certa prevenció i desconfiança a les divisions i als límits provincials.

Mai he entès bé els conceptes de «gironí», «barceloní», «lleidatà» o «tarragoní», quan s'apliquen a sectors allunyats del lloc on aquestes paraules tenen el seu origen; vull dir que per a mi un gironí és un home de Girona i dels seus voltants, un barceloní un de Barcelona i rodalia, un lleidatà un de Lleida i de les terres del baix Segre i un tarragoní un habitant de Tarragona o del seu Camp.

Quan ens allunyem d'aquests centres històrics i tradicionals aquelles paraules perden el sentit propi i es tornen estantisses, artificials, polítiques... Voleu més absurd que el que lleigeixo en un llibre, que no vull anomenar, sobre l'art romànic o medieval «gironí», que fica en un mateix sac peces del romànic de Ripoll, de Montgrony o de Mosoll amb altres de Besalú, Vilabertran o Sant Pere de Rodes? Entre els corrents i influències artístics dels diferents punts de terres «gironines», pertanyents a comtats i bisbats diferents, hi ha tanta similitud o relació com la que hi puguí haver entre el Vallès i Osona amb el Solsonès, Urgellet o Pallars Sobirà. Es veu que els «romànics» ja tenien clar el concepte provincial!

O, enfocant-ho d'una altra manera, algú em podria aclarir la diferència existent entre un cerdà de Bellver o de Baltarga i un de Meranges o d'Isòvol o bé entre un osonec de Taradell i un de Viladrau? La resposta ja la sé: uns són lleidatans i els altres gironins, uns barcelonins i els altres gironins... però a mi això no em convenç.

«Em considero pràcticament tan gironí com els habitants de Sant Hilari, població on em sento com a casa».

Fet aquest aclariment, que revela una mica el meu tarannà i que tampoc és la primera vegada que faig, puc dir que em considero del tot «un altre gironí», pràcticament tan gironí com els habitants de Sant Hilari o de Viladrau, poblacions que sempre he estimat i on em sento com a casa.

Si l'atzar em va fer néixer a ponent del límit provincial, per gust, estima i pròpia voluntat, sempre que he pogut he residit al sector llevanti o «gironí».

Fa exactament trenta-un anys, era l'any 1958, que vaig començar a passar tongades estivals a Sant Hilari Sacalm, a un casal situat sota Sant Miquel de les Formigues o la muntanya de Solterra, al centre o al botó de la roda de les Guilleries. Des d'aleshores, llevat de tres estius, he vingut cada any a passar uns dies a les Guilleries i el meu lloc habitual de residència ha estat la població de Sant Hilari Sacalm, el casal de Villavecchia o el mas Subirà de Santa Creu d'Horta, del terme d'Osor.

Des d'aquests indrets o punts de par-tença he recorregut en totes direccions i per tots els camins i corriols possibles aquest bé de Déu de naturalesa luxuriant que són les Guilleries, d'elles he anat baixant cap a les contrades veïnes de la baixa Selva, de la Garrotxa i del Gironès.

Els meus contactes amb Viladrau van començar abans que els de Sant Hilari i, tot i que mai hi he residit temporalment, per a mi Viladrau és com a casa meva. Afeccionat a la història des de sempre, per allà l'any 1948 vaig començar a consultar l'arxiu parroquial de Viladrau que és un complement de l'arxiu parroquial de Taradell. Gràcies als dos arxius m'anava assabentant i anava reconstruint la història de l'antic terme del castell de Taradell del qual, com ja he dit, depenia Viladrau. Per a mi Taradell i Viladrau són un mateix terme i sempre l'he estudiat conjuntament prescindint de l'absurd i totalment gratuït límit provincial de l'any 1833.

La finalitat dels meus recorreguts per aquest sector de les «terres gironines» ha estat bàsicament el de seguir i reconstruir les traces dels homes que les han habitat i hi han deixat rastre en els antics castells i esglésies, masies i capelles, ponts i molins, etc. que he intentat recollir i divulgar en monografies i articles sobre Sant Hilari Sacalm, el Coll, Osor, el Far, els antics ponts del riu Ter, Santa Margarida de Vallors, Viladrau, Espinelves, Cerdans, Sant Pere Desplà... i en general sobre tot el sector del Montseny que jo anomeno osonenc

MEL

i altres anomenen «gironí». També he gaudit estudiant la seva gent, tant la gent senzilla que ha donat vida des de l'anonimat a cada racó d'aquestes meravelloses contrades com els personatges singulars i pintorescos com foren les bruixes, en Joan Sala, àlies Serrallonga o el general Josep Moragues.

Més tard i de molt antic he ampliat el meu camp d'estudi de temes «gironins» a Vidrà, el Ripollès, la Cerdanya i fins a la mateixa ciutat de Girona dins la Col·lecció «El Nostre Patrimoni» de la Caixa d'Estalvis de Girona.

Tanmateix, les meves estades i les meves visites per les contrades gironines no han estat simple i únicament per motius d'estudi; molt, molt sovint han estat per pur esplai i gaudi de l'esperit.

Qui no s'hagi perdut mai, una jornada xafogosa d'estiu, per un corriol cobert per l'espès fullam d'una perxada de castanyes i no hagi sadollat la seva set en una de tantes riquíssimes fonts guillerenques, qui no hagi trepitjat mai una catifa de fulles de faig de color de bronze, mentre a la soca hi resten les seves últimes companyes d'un groc d'or vermell, inimitable, qui no hagi gaudit de la impressió d'un bosc de sureres mig despullades o abillades amb túniques moradenques o qui no hagi reposat, després d'una tirosa ascensió, sobre un cim de roques mirant voleiar els voltors o sofrint l'embaï de les formigues alades, no podrà dir mai que ha copsat tota l'essència i el misteri d'un dels sectors més meravellosos de les que pròpiament o impròpiament anomenem «terres gironines».

ANTONI PLADEVALL I FONT

Antoni Pladevall és doctor en ciències històriques per la Universitat de Lovaina